

Project Hand@Work

Pauline Nijenhuis

Allereerst ben ik blij met het door jullie gekozen thema 'If things go wrong' om bewuster om te gaan met het steeds sneller, anders, groter en meer willen in onze Staccato-maatschappij. En na te denken wat de gevolgen hiervan kunnen zijn.

Hierbij wil ik graag mijn gerealiseerde project 'HAND@WORK' aandragen. Net als bij mijn textiel schilderijen gaat dit project ook over de toenemende snelheid en het toenemende consumeren in ons dagelijks leven én de vergaande automatisering.

HAND@WORK, ben ik zichtbaar?

De strijd tegen de machine is een terugkerend element in mijn beeldend onderzoek. In mijn vorige project 'Fast Work Time Consuming Landscape' slaagde ik er voor mijn gevoel niet in om de machine te verslaan. Ik probeerde net zo snel te werken als een robot. Ik kon veel sneller werken, maar dit resulteerde in veel lichamelijke en mentale klachten. Het is niet zo dat ik tegen machines ben, maar ik vraag mij af wat er voor ons, mensen, nog overblijft als we door blijven gaan met automatiseren. "Bovendien zit ons lichaam geniaal in elkaar. Dit moeten we blijven gebruiken. En het doet ons mentaal goed om iets – letterlijk - uit onze handen te laten komen," is mijn stellige overtuiging.

Een machinaal product is vaak perfect. Een handgemaakt product kent kleine onvolkomenheden en er is misschien iets van de maker in terug te vinden. Je kan ze beiden zien als een soort 'handschrift' van de maker. Leggen wij dit streven naar perfectie niet langzamerhand ook op ons zelf als wij dagelijks omringd worden met feilloze objecten.

Wat is het verschil tussen een kunstwerk gemaakt door een mens versus gemaakt door een machine. Is er nog waardering voor werken met onze handen in deze tijd én in de toekomst. Ik heb dit onderzocht in het project HAND@WORK.

Onderzoeksvragen:

- Wat maakt dat iets 'handschrift' is en wat voegt dat toe aan een kunstwerk?
- Hoe waarderen wij machinaal 'borduur' werk?
- Wat doet werken met je handen met de maker?
- Als de techniek werken met de handen overneemt, heeft dat invloed op onze esthetiek?

Projectomschrijving

In dit project hebben vijf Nederlandse textielkunstenaars Marjolein Burbank, Tessa van Helden, Mique Menheere en Hinke Schreuders en ikzelf hetzelfde ontwerp van mijn hand, geborduurd.

Marjolein Burbank

Tessa van Helden

Mique Menheere

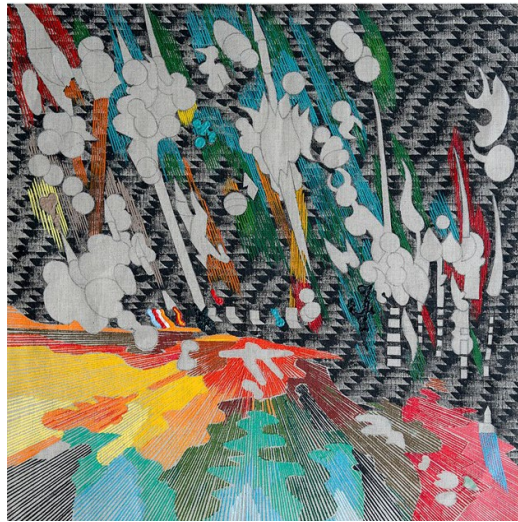

Hinke Schreuders

ikzelf

Het ontwerp lag vast. Creativiteit werd uitgesloten. Strak geregisseerd zodat de borduurwerken onderling alleen op het borduurhandschrift vergeleken konden worden.

Zie boven: het ontwerp, het borduurwerk vindt plaats in de grijze vormen. Onder: het borduurpakket, instructies, kleurenplan met logboek

Iedereen hield een logboek bij tijdens het borduren om achteraf te vergelijken hoe iedereen het borduurproces heeft ervaren. De vraag was ook wat we daarvan terug zouden zien in de resultaten.

Ondertussen deed de borduurmachine in het TextielLab (Textielmuseum Tilburg) hetzelfde. Frank de Wind, productontwikkelaar borduren, nam de uitdaging op zich om hetzelfde ontwerp machinaal te borduren. En zo dicht mogelijk te blijven bij de gemeenschappelijke opdrachtstelling. Vanaf het begin verliep dit proces geheel anders dan bij de kunstenaars. Voordat de machine kon gaan borduren werd het borduurprogramma geschreven. Ook werd er een alternatief voor het borduurgaren gezocht. Er zijn sterkere en dunnere garens nodig. Er staat behoorlijk wat kracht tijdens het machine borduren op de garens. Ook kon de machine geen langere steken dan 3 cm maken.

Frank de Wind in TextielLab – Textielmuseum Tilburg, rechts de borduurmachine

Conclusie

Handschrift

Stap 1. Kunnen de borduursters hun eigen werk herkennen op basis van hun borduur 'handschrift'?

Alle borduurwerken werden op een spieraam gespannen zodat de kunstenaars niet aan de randen of aan de achterzijde hun eigen borduurwerk konden herkennen. Men had even tijd nodig om het eigen werk te herkennen. Er is duidelijk sprake van 'borduur' handschrift.

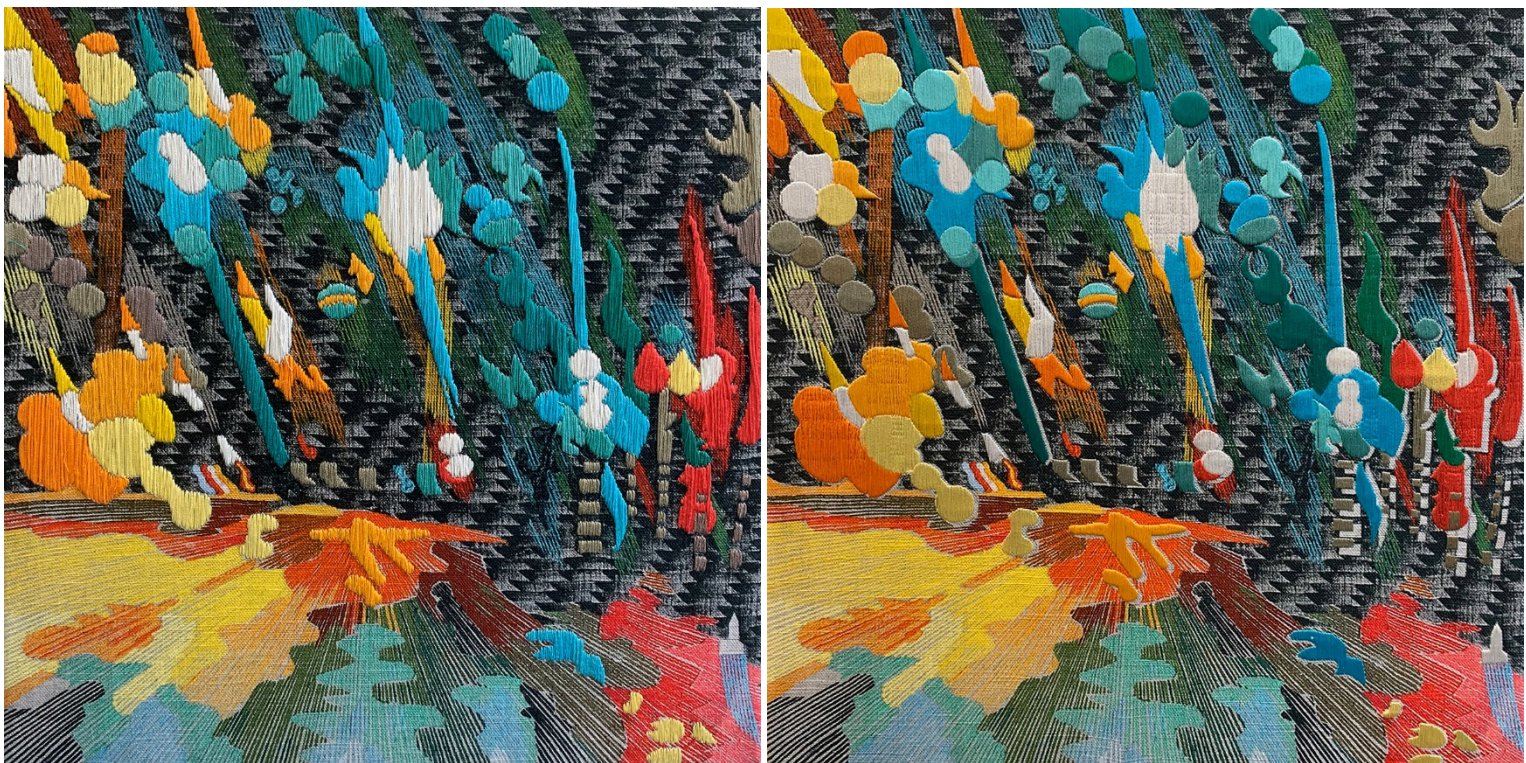
De hand oog coördinatie is voor ieder mens anders. Minder goed zien maakte dat Marjolein niet op de juiste plek kon insteken, waardoor het borduurwerk er losser uitzag. Maar ook karaktereigenschappen zoals hoe ver reikt je perfectionisme werden zichtbaar, waar de een tevreden is haalt de ander het borduurwerk uit. Maar ook de gemoedstoestand tijdens het maken werd zichtbaar in het borduurwerk.

De vijf hand geborduurde en de machinaal geborduurde versie

Het machinale werk was makkelijk te herkennen door de gebruikte garens en de kortere steken. Verbazingwekkend was dat de machine ook 'steken liet vallen'.

In de tijd dat een kunstenaar één werk kan borduren produceerde de machine zes werken. En deze zes werken verschilden van elkaar. De machine borduurt kleur voor kleur en de inzet per vorm was niet uniform. Frank gaf aan 'Machines zijn hele mooi apparaten maar uit zichzelf maken ze helemaal niets. De mens moet het nog programmeren'.

Links: hand geborduurde werk van Marjolein Burbank. Rechts: het machinaal geborduurde werk

Waardering

Stap 2. hoe waardeert het publiek het (machinaal) borduurwerk? En zien ze verschillen in handschrift? In de expositie in CBK Emmen en Dat Bolwerck te Zutphen heb ik een poll ingezet. Resultaat 85% van de bezoekers gaven aan de hand geborduurde werken meer te waarderen.

Enkele citaten:

'Het borduren illustreert wat wij in onze snelle tijd verliezen: focus, toewijding en volharding.'

'Hand geborduurd is voor mij levendiger.'

'Grappig is dat ook de machine niet perfect is.'

'In een tijd dat alles digitaal en minder persoonlijk lijkt te worden, waardeer ik des te meer een handgemaakt object.'

Wat doet werken met je handen met de maker

Stap 3. Met alle kunstenaar is een interview afgenomen met ondersteuning van een psycholoog. De logboeken zijn daar als leidraad gebruikt.

Bij de start van het project merkten alle borduursters dat 'netjes werken' een issue werd. Dit hinderde de voortgang in de werkzaamheden.

De meeste kunstenaars hebben na opstartproblemen de borduurwerkzaamheden als prettig en ontspannend ervaren. De één schakelde daar liever haar gedachten bij uit; de ander hielp het juist om op ideeën te komen.

Citaten:

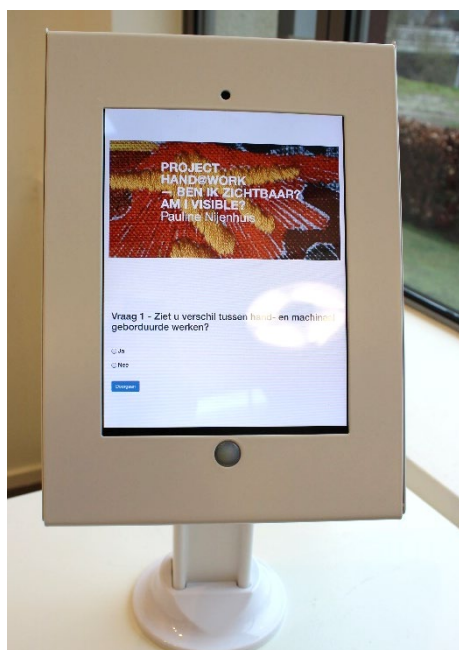
'Dit werk krijgt geen schoonheidsprijs. Ik steek niet altijd goed, soms draait de draad en is dan iets losser. Het is goed zo. Dit is mijn manier van borduren!'

'Druk gehad dus fijn om even rustig te kunnen borduren. Gedachten ordenen en uitschakelen om zo rustig mindfull aan het werk te zijn.'

Wat heeft het project gebracht?

Het project heeft mij weer gewezen hoe belangrijk onze handen zijn, het is zulk ongelooflijk fantastisch 'gereedschap'. En het doet ons mentaal goed om iets – letterlijk - uit onze handen te laten komen.

De poll gaf aan dat 85% van het publiek de handgemaakte borduurwerken hoger waardeerde dan de machinale versie.

Digitale poll

Nieuw te realiseren

Wat ik aan dit project zou willen toevoegen is hoever de waardering van handwerk in de praktijk reikt (bijvoorbeeld in de poll). Is het publiek bereid meer te betalen voor een handmatig object? En wordt deze dan selectiever zijn aankopen? Zou dit leiden naar een bewuster consumeren? En misschien gaan sparen voor bijzondere unieke items. Zoals mijn grootouders deden.

Installatie

Een grote multidisciplinaire installatie verbeeldt het project HAND@WORK.

De installatie bestaat uit:

- Vijf borduurwerken en vijf logboeken van de deelnemende kunstenaars.
- Zes machinaal geborduurde werken TextielLab Tilburg.
- De filmdocumentaire 'Am I visible' (11.30 minuten): <https://bit.ly/37Zn1dr>
- Het textielobject genaamd 'Under Construction' is een visuele samenvatting, portretten van de kunstenaars, hun bordurende handen, stukjes tekst uit hun logboeken, details van het handmatige en het machinale borduurwerk van het project. Deze zijn weer in de vorm van een enorme hand (12 meter) aan elkaar genaaid. De hand is opgehangen in een open houten kooiconstructie. En kan in formaat aangepast worden.
- Een digitale poll met logboek voor het publiek.

Het textielobject genaamd 'Under Construction' – de houten constructie kan in afmeting en vorm aangepast worden.

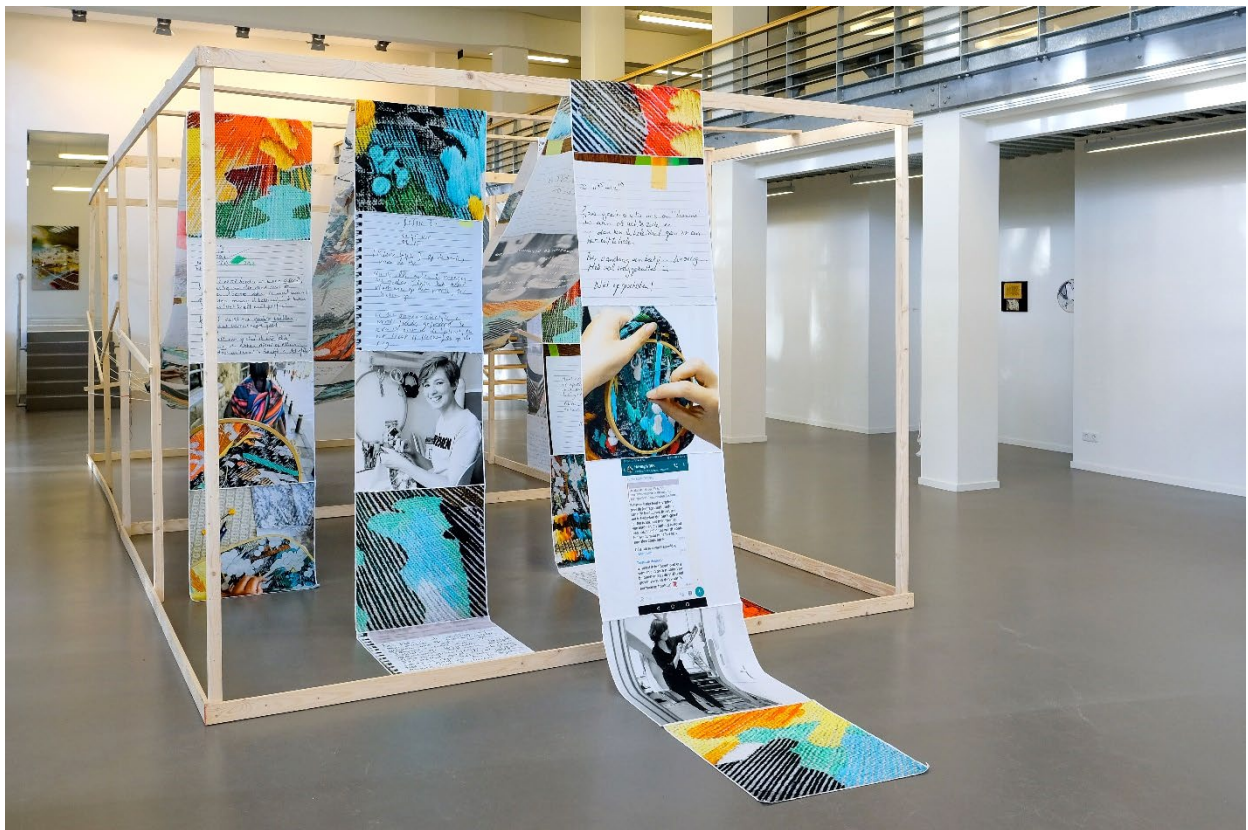

Horizontaal aan de wand hangen de hand geborduurde werken en verticaal de machinale geborduurde. Op de tafel links liggen de vijf logboeken van de kunstenaars. De tafel rechts staat de digitale poll en het gastenboek voor handmatige reacties.

Een kijkje in de 'handpalm', waar de portretten van de kunstenaars, foto's gemaakt tijdens het borduren, citaten uit de logboeken en Whatsapp gesprekken en details van het borduurwerk te 'lezen' zijn.

De achterzijde van het textielobject genaamd 'Under Construction'

De zijaanzicht

Detail textielobject een tekst uit het logboek Mieke Menheere

'Citaat Mirjam Deckers (kunsthistorica); 'De tijd nemen om heel bewust een relatie aan te gaan met de materialen in je handen en directe wereld om je heen. Je zelf weer een stukje menselijke ruimte geven. Uiteindelijk hebben wij nog altijd de touwtjes van de machine in handen. Laten we ze niet nog strakker aantrekken maar ze voelen, ermee spelen en ons weer bewust worden van dat schitterende mens-zijn.'